

כתב המחבר באורח חיים שכג, ז "מותר להטביל כלי חדש הטעון טבילה, ויש אוסרים. וירא שמים יצא את כולם ויתן הכלי לא"י במתנה ויחזור וישאלנו ממנו, ואין צריך טבילה. הגה: ואם הוא כלי שראוי למלאות בו מים, ימלאנו מים מן המקוה ועלתה לו טבילה" ע"כ.

משנה ברורה

מותר להטביל כלי חדש הטעון טבילה, אפילו היה לו הכלי קודם שבת ויו"ט. ולדעת האוסרים אפילו הגיע לו הכלי בשבת שנתן לו הא"י במתנה אפ"ה אסור מפני שנראה כמתקן הכלי ע"י הטבילה דמתחלה היה אסור להשתמש בה ולכך אסור מדרבנן:

(לא) **כלי חדש - הנקח מן הא"י**. והמחבר סתם ולא הזכיר באיזה כלי מיירי ומשמע דאפילו כלי מתכת דהרבה פוסקים ס"ל דטבילתה הוא מן התורה וגם המחבר סתם כן ביו"ד סימן ק"כ סעיף י"ד ג"כ מותר להטביל ועיין בבה"ל:

(לב) **ויש אוסרים** - היינו אפילו בכלי זכוכית ואפילו הוא לצורך שבת [ע"ת וא"ר]:

(לג) **וי"ש וכו'** - משמע דמצד הדין מסכים לדעה הראשונה ועיין בד"מ שכתב דמדינא יש לפסוק כדעת היש אוסרים וכן פסק בתשובת שאגת אריה סימן נ"ו ומ"מ אם עבר וטבל אפשר דמותר להשתמש בו כיון דיש מתירין אפילו לכתחלה. ואם יש לו ספק על הכלי אם היא צריכה טבילה נ"ל דיש לסמוך על דעה הראשונה ולהטבילה לכתחלה כשא"א לו לעשות בנקל העצות המבוארות בשו"ע:

(לד) **במתנה וכו'** - ואף על גב דאסור ליתן מתנה בשבת כמ"ש בס"י ש"ו הכא שרי משום צורך שבת:

(לה) **ויחזור וישאלנו** - ומ"מ לאחר השבת צריך להטבילו כיון דלבסוף יהיה נשקע הכלי תחת ידו הוא כשלו כ"כ הט"ז והביא ראיה לזה ומ"מ יטבילנו בלי ברכה או יטביל כלי אחר עמו ויברך על שניהם:

(לו) **ימלאנו מים** - ואינו מברך דאז אינו מוכח שעושה לשם טבילה ופשוט דזה דוקא אם אין לו כלי אחר לצורך שבת דאל"ה אסור מפני שמפסיד הברכה בידים:

פסקי תשובות אורח חיים סימן שכג אות ט סעי' ז,

שו"ע: מותר להטביל כלי חדש וכו' ויש אוסרים (משום דדמי למתקן מנא), וירא שמים יצא ידי כולם ויתן הכלי לאינו יהודי במתנה ויחזור וישאלנו ממנו, ואין צריך טבילה. ולאחר השבת מהנכון שיחזור ויקח הכלי מהנכרי במתנה גמורה או בכמה פרוטות כדי שיוכל לטבלו כהוגן בברכה, ואפילו אם אינו עושה כן יש עליו לטבלו לאחר השבת בלי ברכה, או יטביל כלי אחר עמו, ויברך על שניהם.

וברמ"א: ואם הוא כלי שראוי למלאות בו מים, ימלאנו מים מן המקוה ועלתה לו טבילה. ולא ישפוך תיכף את המים, אלא יש לו להשתמש עם המים שמילא בו, או לשתייה או לרחיצת פניו וידיו ורגליו, ויש אומרים שכמו כן רשאי לטנף הכלי מעט ולשטפו במי המקוה כדי לנקותו, ועלתה לו גם לצורך טבילה.

אמנם יש לציין כי בזמנינו יש ליזהר בטבילת כלי דרך הערמה, כי הרי אין הדרך כלל להביא כלי אכילה וכלי מטבח למקוה על מנת לנקותן או לשאוב בהם מים כדי לרחוץ בהם ידיים ורגליים, וכל שכן שאין הדרך כלל לשאוב כדי לשתות מי מקוה, ולכן עדיף להשתמש בעצת המחבר ליתנו לגוי במתנה, ורק כשאין גוי לפניו, ובלא זה יתבטל מעונג שבת, יעשה כעצת הרמ"א.

ולהכרעת המשנ"ב (סקל"ו) לא יברך על הטבילה, כי אם יברך יהא ניכר לכל שעושה לשם טבילה, אמנם יש לציין כי רבים המה הסוברים שיוכל לברך על טבילת הכלי, ויברך בלחש, וגם בביאור הלכה (ד"ה ימלאנו) מצדד להתיר הברכה.

וכלי שיש ספק אם חייב בטבילה (כגון כלי פורצלן, או ספק אם יש בו שותפות יהודי, או ספק אם נטבל, וכיוצא"ז), שפיר טפי לטבלו כשצריך לו לשבת ושכח לטבלו קודם השבת, ויש עליו קושי לעשות אחת מהעצות הנ"ל.

וכן יש לדעת כי כל משך זמן בין השמשות דכניסת השבת רשאי לטבול כלים הצריך להם לשבת, ואף לברך על הטבילה כדין.

ויש לציין, כי מי שבביתו כלים שאינם טובלים, ובבין השמשות דכניסת השבת לא היה בדעתו כלל לטבלם, כי לא היה זקוק להם בשבת זו, והסיח דעתו מהם, אזי חל עליהם דין 'מוקצה', ואף אם בשבת הוזקק להם, אסור לטלטלם, מדין 'מיגו דאיתקצאי', אבל אם ידע מערב שבת שזקוק להם, אלא ששכח או נאנס ולא טבלם בערב שבת, אינן מוקצה, כי הרי יכול להשתמש בהם או לטבלם בשבת על ידי אחד מהעצות הנזכרות. ועוד יש לציין, שאם עבר והטביל כלים במזיד שלא כדין, נחלקו דיעות הפוסקים אם רשאי להשתמש בהם בשבת זו, ואם היה בשוגג כי לא ידע הדין, המיקל שפיר יש לו על מי לסמוך, כי הלא לדעת המחבר בשיטה ראשונה מתיר בכל גווני.

ביאור הלכה

באור הלכה סימן שכג סעיף ז ד"ה * מותר להטביל * מותר להטביל וכו' ויש אוסרים וכו' - טעם אלו ה' דעות הוא דבמסכת ביצה דף י"ח אמרינן דלכו"ע אסור להטביל כלי טמא אפילו ביום טוב ונתן רבה הטעם גזירה שמא יעבידו ד"א ברה"ר וגזירה יום טוב אטו שבת ורב יוסף אמר הטעם שמא יסחוט וגזרינן כלים דלאו בני סחיטה אטו כלים דבני סחיטה ורב ביבי נתן טעם שמא ישהה הכלי מלטבולו עד זמן יום טוב ושבת שהוא פנוי לו ממלאכה ויבוא לידי תקלה שישכח וישתמש בו תרומה קודם הטבילה ורבא נתן טעם דנראה כמתקן כלי והרי"ף הביא רק טעם רב יוסף וטעם רב ביבי וממילא לפי אלו השני טעמים מותר להטביל כלי חדש דלשמא יסחוט ליכא למיגזר דהא לא משכחת כלי חדש דצריך טבילה ויהיה שייך בו סחיטה דיהיה שייך למיגזר אטו כלים דבני סחיטה וגם שמא ישהה ליכא למימר דדוקא בכלי טמא אם ישהנו וישתמש בו תרומה ויאכלנו עביד איסורא שאכל תרומה טמאה משא"כ בכלי חדש גם אם ישתמש בו בלי טבילה אין המאכל נאסר ואף על גב דעביד איסורא במה ששתמש בו בלי טבילה אפ"ה משום זה לא גזרינן שמא ישהה כיון דעכ"פ אינו אוכל איסור וגם אין איסור זה כ"א מדרבנן אפילו לדעת הסוברים דהטבילה הוא מה"ת ולכן להרי"ף מותר להטביל כלי חדש אבל הרא"ש פסק כטעמא דרבה ורבא וזה הטעם שייך גם בכלי חדש הנקח מן הא"י שצריך טבילה ואפילו כלי זכוכית דטבילתה לכו"ע הוא רק מדרבנן ג"כ אסור להיש אוסרים הזה כ"כ האחרונים ואף על גב דקי"ל דכלי שנטמא בטומאה דרבנן שרי לטבול בשבת ויו"ט שאני התם דהוא לא מיקרי מתקן כ"כ כיון דגם בטומאתו היה ראוי להשתמש בו דברים טמאים אבל כלים חדשים דלא היה ראוי להשתמש בו קודם טבילה כלל שפיר הוי מתקן. והנה מדעת המחבר משמע דמסכים לדינא לדעה קמייתא ועיין בפמ"ג דנשאר בקושיא על המחבר למה הוא סותם להקל אף בכלי מתכת והלא ביו"ד סימן ק"כ ס"ד סותם דהוא דאורייתא ולפי דעת הר"מ בפמ"ג דשבת דאוסר טבילת כלים שננטמא בטומאה דאורייתא משום מתקן גם בזה יהיה אסור משום מתקן ולענ"ג אפשר דס"ל דבזה לא שייך מתקן כיון דאף אם ישתמש בהכלי בלי טבילה ג"כ אין המאכל נאסר בדיעבד לכו"ע ודמי זה למה דאיתא שם דמטבילין מגב לגב ופירש שם הרמב"ם בפי' המשנה דכלי שטבולו לשם חולין דקי"ל דאסור להשתמש בה תרומה עד שיטבילנו לשם תרומה אפ"ה מותר להטביל טבילה זו ביום טוב כיון דבעצם הכלי זו טהורה ואינה להסיר הטומאה כ"א בשביל תוספת טהרה ע"כ לא מיקרי זו בשם מתקן וה"נ הטבילה בכלים חדשים איננה להסיר הטומאה כי לא נטמאה ורק בשביל שיצאה מרשות א"י ובאה לקדושת ישראל הצריכה התורה טבילה וכדאיתא בירושלמי דע"ג ומן התורה אין שום איסור להשתמש בה ואפילו רבנן שאסרו להשתמש בה עד שיטבילוה עכ"פ אין המאכל נאסר לכו"ע ע"כ לא מיקרי זה בשם מתקן כנלענ"ד להטעם סברת השו"ע מפני חומר הקושיא ובוה ממילא מיושב הקושיא שהקשה היש"ש על הבי"ו וכמו שמובא בשמו בט"ז ואף דברבי הבי"ו עדיין מוקשים קצת מ"מ דברבי השו"ע עכ"פ אינה נדחים מהלכה ואפשר דבשעה שכתב את דבריו שבב"י היה סובר לדינא דטבילת כל הכלים הוא מדרבנן:

באור הלכה סימן שכג סעיף ז ד"ה * ימלאנו מים * ימלאנו מים - עיין במ"ב מש"כ דאינו מברך הוא ממ"א וקשה לי דא"כ באשה נדה דקי"ל ביו"ד סימן קצ"ז דמותרת לטבול בשבת והטעם משום דנראה כמיקר ואין אחד מן הפוסקים שיאמר דוקא בלי ברכה אח"כ מצאתי קושיא זו בספר ישועות יעקב ויישב משום דמנהגנו לברך אחר הטבילה ע"כ בשעת הטבילה לא מינכר אבל זה דוחק דתינח לרמ"א בסימן ר' ביו"ד אבל להמחבר שם דסתם כשיטת רוב הראשונים וכמעט כולם דס"ל דבכל טבילה מברך קודם הטבילה לבד מטבילת גר משום דאכתי גברא לא חזי היה לו להזכיר בסימן קצ"ז בב"י שלו דלא תברך וגם אעיקרא דדינא קשיא לי האיך התירו למלאות מים על סמך זה מי עדיף מערום דתנן בתרומות פ"א דאינו תורם משום דאינו יכול לברך אך אפשר לדחוק דמיירי דצריך בשבת ואין לו אחר אבל קושיא ראשונה קשה. ולולא דמסתפינא הייתי אומר דמותר לברך בעת שמשקע הכלי בתוך המים ומטבילו וה"ה לענין נדה דמותרת לטבול אף בברכה מקודם לדעת המחבר והטעם משום דכיון דבעצם הטבילה לא מנכר מילתא כלל משום דנראה כרוצה למלאות מים או בנדה משום דנראה כמיקר שוב ממילא לא גזרו רבנן על טבילה כזו וממילא מותר לברך ג"כ משא"כ בכל הני דפריך שם הגמרא בביצה י"ח תינח מים ימים וכו' תינח בימות החמה וכו' ע"ש בכל הני ההיכר בטבילה גופא דלא נראה כמיקר משא"כ בוה. שוב התבוננתי בעז"ה דדין זה דמ"א תלוי באשלי רברבי דתוספות ס"ל כסברת המ"א והרמב"ם ס"ל כסברתנו. והוא דהתוספות כתבו ביבמות מ"ו ע"ב ד"ה תקוני גברא וכו' ואף על גב דלענין טומאה שרי לטבול משום דאדם נראה כמיקר שאני הכא דבעי שני ת"ח לעמוד אצלו שם בשעת טבילה להודיעו המצות וכו' הרי דס"ל כסברת המ"א דהיכא דמינכר מאיזה טעם שהוא לא אמרינן דנראה כמיקר ובטו"ד סימן רס"ז הביא שם הבי"ו לשון הרמב"ם שכתב הואיל והדבר צריך ב"ד אין מטבילין אותו בשבת וכתב שם הבי"ו דלהכי לא קאמר הרמב"ם משום דנראה כתיקוני גברא כדאיתא בגמרא משום דס"ל דלמאי דמסיק בביצה דאדם נראה כמיקר שוב אודא האי טעמא ואף על גב דצריכין שני ת"ח לעמוד אצלו וכו' מ"מ מכדי מחזי כמיקר לא נפיק וע"כ כסברתנו הנ"ל והמחבר העתיק שם בשלחנו הטהור לשון הרמב"ם הרי דס"ל כוותיה ובהכי מתורץ קושיאנו הנ"ל על מה שלא חילק הבי"ו בנדה לענין ברכה. ואולם לדינא למעשה צ"ע משום דבתשב"ץ כתוב כהמג"א וגם התוספות ס"ל כוותיה: